

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสังคมต่าง ๆ นั้นจะต้องมีกฎเกณฑ์ ระเบียบ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนรูปแบบต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดขึ้นเป็นพฤติกรรมของสังคมเดียวกัน เพื่อเป็นอันเดียวกันซึ่งเรียกว่าวัฒนธรรม (สิทธิชัย ชาดานิติ, 2524 : 22) สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมว่า "วัฒนธรรม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม เป็นต้นว่าความคิด ความรู้สึก ความประพฤติ กริยา อากา ร ศิลปะ ประเพณี กฎหมาย ประดิษฐ์กรรมต่าง ๆ ที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมา ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน" (สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2522: 2) วัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคมแต่ละบุคคลจึงต้องได้รับการอบรมให้รู้จักวัฒนธรรมตั้งแต่ยังเด็ก เริ่มจากการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ครู-อาจารย์ จากการสังเกตหรือทำตามเพื่อน และเมื่อเข้าสู่สังคมก็จะเรียนรู้แบบแผนของพฤติกรรมต่าง ๆ จากสมาชิก (ธีรวัฒน์ นิจนตร, 2528: 102)

วัฒนธรรมของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอการศึกษาจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นเครื่องมือของการเผยแพร่วัฒนธรรมใหญ่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมกระบวนการหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างยิ่ง เป็นกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ในด้านที่เกี่ยวกับทัศนคติ กฎเกณฑ์ของสังคม ค่านิยม ความเชื่อถือ รวมทั้งพฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ ซึ่งสิ่งที่การศึกษา สามารถถ่ายทอดนี้เป็นสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524:13) การอนุรักษ์วัฒนธรรมเป็นพฤติกรรมของการรักษา การถ่ายทอดและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเดิมให้เหมาะสมกับสภาวะอันแท้จริงของสังคมและธรรมชาติที่แวดล้อม เพื่อให้วัฒนธรรมของสังคมดำรงอยู่และเจริญออกมาตลอดไปอันจะนำมาซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของสังคม (วินัส สวนสุข, 2534: 2-3) ซึ่งสัมพันธ์ ทองสมัคร (2528:4) กล่าวว่า การอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมไทยจะต้องใช้การศึกษาเป็นพื้นฐาน ซึ่งควรจะได้กระทำในลักษณะ 3 ประการคือ

1. ต้องให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นพื้นฐานก่อนที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมไทยในส่วนรวม
2. ต้องชี้ให้เห็นว่าเสริมสร้างและสืบทอดวัฒนธรรมไทยไปเพื่ออะไร
3. จะมีวิธีอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมอย่างไร

บทบาทของการศึกษา ในการถ่ายทอดและอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม จะปรากฏเด่นชัดอยู่ในรูปการสอนวิชา ภาษา ศาสนา ประวัติศาสตร์ ดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์และอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางทฤษฎีแล้วจะต้องให้ได้ลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบวิจารณ์และเลือกปฏิบัติ จนเกิดความซาบซึ้ง เกิดความนิยมอย่างแท้จริงในสิ่งที่ได้ศึกษาอบรม ซึ่งจะช่วยในการสืบทอดและการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเป็นไปอย่างได้ผล (วินัสสวนสุข, 2534 : 4) ซึ่งนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการปรีณรงค์วัฒนธรรมไทยกล่าวตอนหนึ่งว่า “.....วัฒนธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องผูกพันกับวิถีชีวิตของทุกคน การดำเนินงานด้านวัฒนธรรมจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความร่วมมือใจของประชาชนคนไทยทุกคนที่จะช่วยทะนุบำรุง ส่งเสริมเผยแพร่และอนุรักษ์รวมทั้งสืบทอดวัฒนธรรมไทยของเราไว้ให้เป็นมรดกอันล้ำค่าของชาติสืบไป.....” (ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค, 2537 : คำนำ)

การศึกษาวิชาการแกะสลักเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมของไทยแขนงหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญส่วนหนึ่งของชาติที่ได้ศึกษาสืบทอดกันมาเป็นเวลาอันยาวนาน แสดงให้เห็นถึงความต่อเนื่องทางวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นมรดกอันเกิดจากอัจฉริยภาพของบรรพบุรุษ แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติตรงกับอรุณ เวชสุวรรณ กล่าวว่า วัฒนธรรมของชาติคือสัญลักษณ์แห่งความเจริญรุ่งเรือง สัญลักษณ์แห่งความเป็นเกียรติ ความเป็นศักดิ์ศรีของคนในชาตินั้น ๆ (อรุณ เวชสุวรรณ, 2521 : 34) ดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทาน พระบรมราโชวาทตอบในงานพิธีเปิดโรงเรียนเพาะช่างในปี พ.ศ.2456 ตอนหนึ่งว่า “.....คือเรา เห็นว่าศิลปวิชาช่างเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสำหรับแสดงให้เห็นปรากฏว่าชาติได้ถึงซึ่งความเจริญเพียงใดแล้ว วิชาช่างและการฝีมือ การช่างทั้งสองอย่างนี้เป็นเครื่องแสดงความงามและความปราณีตซึ่งจะมีได้เป็นได้แต่ในประเทศบ้านเมืองที่สงบราบคาบและมีการปกครองอันดีไพโรฟ้าประชาชนได้รับความสงบร่มเย็นเพื่อประกอบอาชีพได้สะดวกจึงมีเวลาคิดและบำรุงความงามความปราณีตให้เป็นที่สรรเสริญฉะนั้นความจริงในวิชาช่างจึงเป็นเครื่องวัดความเจริญแห่งชาติ.....” (กองจดหมายเหตุ แห่งชาติ, ศธ.50.2/20) ในการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักในปัจจุบันถือเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยและมรดกของชาติไว้อีกด้านหนึ่งด้วย ดังคำกล่าวของนายสัมพันธ ทองสมัคร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรองประธานจัดงานปีสืบสานวัฒนธรรมไทยว่า “....บรรพชนของสังคมไทยได้สร้างสรรค์สิ่งสมและถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไว้เป็นมรดกทางสังคมที่คนไทยทุกคนมีส่วนเป็นเจ้าของ การสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทยทุกแขนงจึงเป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคน ในอันที่จะธำรงรักษามรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าให้ดำรงอยู่คู่สังคมไทยตลอดไป.....” (ท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค, 2537: คำนำ) การเรียนการสอนวิชาการแกะสลักเป็นวิชาที่จะต้องใช้ทักษะเป็นอย่างมากดังบทความของหม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัยที่ทรงนิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องตั้งงามของไทยเพื่ออนุชนรุ่นหลังได้รู้จักสัญลักษณ์แห่งความเป็นไทยเกี่ยวกับเรื่องการปกผลไม้สดสมัยก่อนนับเป็นวิชาอย่างหนึ่งของผู้หญิง มือจับลูกไม้ต้องเบาไม่ให้ลูกไม้

ช้าแต่อีกมือหนึ่งจับมิดจะต้อง มั่นคงและหนักแน่นจึงจะทำลวดลายได้ เช่น มะปรางรีวเราจะ ปอกเป็นรีวเป็นลายได้หลายลาย (อรุณ เวชสุวรรณ, 2521:38) วิชาการแกะสลักเป็นวิชาที่จะต้องฝึกปฏิบัติในขณะที่ของยังสดอยู่ ซึ่งไม่อาจคงทนถาวร ใช้กันชั่วคราวเท่านั้น ซึ่งเรียกว่า เครื่องสด เพราะต้องทำหรือประดิษฐ์ในขณะที่ยังสดอยู่ประกอบด้วย การแกะเผือก แกะสลักมัน ฟักทอง มะละกอ ตลอดจนการสลักหยวกประกอบจิตรภาพารเป็นต้น (วิทย์ พินคันเงิน, 2505 : 1)

การแกะสลักในอดีตจัดให้มีการเรียนการสอนในวังตามตำหนักเจ้านาย ซึ่งหม่อมเจ้าหญิง พูนพิศสมัย กล่าวว่า "เด็กผู้หญิงส่วนมากได้รับการศึกษาในทางอ่านเขียนจากญาติหรือครูพิเศษ มาสอนให้ที่บ้าน ส่วนวิชาช่าง ศึกษามารยาทและความรู้รอบตัวมักจะส่งเข้าไปฝึกหัดในพระบรม มหาราชวังตามตำหนักพระมเหสี เจ้านายหรือเจ้าจอมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อถือกัน" (พูนพิศสมัย ดิศกุล ม.จ.หญิง, 2508 : 1-2) สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 5 มีโอกาส ศึกษาทางฝ่ายในได้ความรู้ทั้งประเพณีและระเบียบวินัยในสมาคมของกุลนารีจนสามารถรับหน้าที่ ราชการฝ่ายในและฝึกสอนผู้อื่นกันมาที่ในพระราชวังจึงเป็นแหล่งสำหรับเรียนวิชากริยามารยาท สำหรับสตรี เปรียบเสมือนวิทยาลัยอันเป็นที่ผู้มีบรรดาศักดิ์ชอบส่งธิดาเข้าไปฝากให้ศึกษา (ณัฐวดี สุทธิสงคราม, 2515 : 139-140) และพ่อแม่นิยมส่งบุตรหลานเข้ารับการอบรมในรีว ในวังเพราะนอกไปจากการอบรมทางมารยาทซึ่งนิยมกันว่า ชาววัง เป็นแบบอันดีงามแห่งมารยาท ของกุลสตรีแล้ว ในวัง ยังเป็นเสมือนวิทยาลัยการเรือนสำนักใหญ่ที่สุดแห่งประเทศไทย (ลาวัญย์ โชติามระ, 2506 : 45) การแกะสลักนอกจากจะมีการศึกษาอนุรักษ์ไว้ในแง่ของการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมของชาติแล้วยังได้ศึกษาในแง่วิชาชีพสาขาหนึ่งซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาตามสภาพการ เปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย จนถึงปัจจุบัน

การศึกษาวิชาการแกะสลักเริ่มจัดให้มีการเรียนในระบบโรงเรียนตั้งแต่มีการเปิดโรง เรียนสตรีแห่งแรกขึ้นที่บ้านเก่าของขุนพระยาไกรสิทธิ์ชื่อโรงเรียนบำรุงสตรีวิชาเมื่อ พ.ศ.2444 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2507 : 101) ในปี พ.ศ.2474 ได้จัดตั้งโรงเรียนสตรีบ้านทวายสำหรับ สอนวิชาการฝีมือ และการบ้านการเรือนให้กับสตรี (พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข, 2527 : 26) ต่อมา แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแรก เมื่อปี พ.ศ.2475 โดยจัดไว้ในหลักสูตรของกลุ่มที่เรียนวิชา วิสามมัญคือ วิชาชีพ หลังจาก พ.ศ. 2497 กระทรวงศึกษาธิการมุ่งส่งเสริมการอาชีวศึกษาเป็น พิเศษได้แยกเป็นหลายระดับไว้อย่างชัดเจนคืออาชีวศึกษาระยะสั้น อาชีวศึกษาระยะต้น อาชีวศึกษา ตอนปลาย อาชีวศึกษาชั้นสูง วิชาชีพชั้นสูงและการเรือน มีความเจริญก้าวหน้ามาก (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2527) และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ใน ระดับอุดมศึกษาเป็นแห่งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2497 (เสาวพร เมืองแก้ว, 2538 : 4) ในปี พ.ศ.2499 โรงเรียนการเรือนพระนครได้เปิดหลักสูตร ปกศ. คหกรรมศาสตร์เป็นครั้งแรก โดยคุณหญิงกระจ่างศรี รักตะกนิษฐ เป็นผู้เริ่ม (สมประสงค์ ปิ่นจินดา, 2527: 48) ต่อมา พ.ศ.2518 กรมอาชีวศึกษาได้เปิดรับนักเรียนที่ จบ ม.ศ.3 เข้าเรียน ชั้น ม.ศ.4 ประเภทวิชา

คหกรรมศาสตร์ โดยรับทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ เข้าเรียน นักเรียนที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสิทธิสมัครเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษา (กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 : 33) และกรมการฝึกหัดครูได้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรและขยายจนถึงระดับปริญญาตรี ต่อมาแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2520 การเรียนการสอนทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษาจัดให้ประสมประสานกันทุกระดับ โดยให้เรียนวิชาที่เหมาะสมแก่วัยทุกชั้นเรียน รวมทั้งการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและในระบบโรงเรียนมีความสัมพันธ์กัน การฝึกหัดครูและ อาชีวศึกษาที่สูงกว่า ระดับปกติจัดให้สอนในระดับอุดมศึกษา (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และอาชีวศึกษา, 2527) มีผลทำให้สถาบันอุดมศึกษาปรับสภาพของสถาบันให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา 4 ประการ คือ การสอน วิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการด้านกำลังคนของสังคม การวิจัยค้นคว้าเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ การบริการวิชาการแก่สังคม การถ่ายทอดวัฒนธรรมและปลูกฝังความเป็นพลเมืองดี (วิจิตร ศรีสอาน, 2518 : 11) และในปัจจุบันเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามามีบทบาทในสังคมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งอาจจะทำให้วิชาการแกะสลักเปลี่ยนแปลงไปและนำสิ่งใหม่มาแทนที่อาจทำให้มรดกอันล้ำค่าของไทยเปลี่ยนแปลงไป สถาบันเอกชนและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสนใจและสนับสนุนวิชาการแกะสลักเป็นอย่างมากโดยจัดให้มีการประชุมสัมมนาและจัดการประกวด ฝีมือทางด้าน การแกะสลักขึ้นหลายแห่ง ครูอาจารย์ที่สอนและนักแกะสลักอาชีพที่มีอยู่ในปัจจุบันที่ประกอบการอยู่ในสถานประกอบการเกี่ยวกับการแกะสลักสามารถนำเทคโนโลยี สมัยใหม่เข้ามาช่วยในการแกะสลักได้อย่างมีประสิทธิภาพและจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิชาการแกะสลักของ สดให้เป็น การแกะสลักของแห่งจำพวก สบู่ ชีผึ้ง ฯลฯ แทน เพื่อให้อยู่ คงทนและยังรักษาคุณค่าของการแกะสลักเครื่องสดไว้ได้เป็นการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไทยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการอนุรักษ์มรดกของชาติให้ คงทนถาวรสามารถนำไปเผยแพร่ในต่างประเทศได้ง่ายขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาวิชาช่างหรือวิชาการเรือน ซึ่งมีวิชาการแกะสลักอยู่ในหลักสูตรเป็นลำดับมาจนในปัจจุบัน วิชาการแกะสลักยังบรรจุอยู่ในหลักสูตร ประถมศึกษา มัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา ดังนั้น เพื่อสะท้อนภาพการศึกษาวิชาช่างการเรือนในวิชาการแกะสลักในอดีตอันเป็นภูมิปัญญาของคนไทย ซึ่งทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ดังนั้น เพื่อให้ เข้าใจสภาพการศึกษาวิชาการแกะสลักในอดีตถึงปัจจุบันจนถึงแนวทางของวิชาการแกะสลักในอนาคตที่จะนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักและหาแนวทางในการนำวัสดุต่าง ๆ มาใช้แทนของสดเพื่อแก้ปัญหาการทำงานซ้ำและหาแนวทางและวิธีการรักษาคุณค่าของสดไว้ให้คุ้มค่ากับการอนุรักษ์ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาพัฒนาการของการจัดการเรียนการสอน ในวิชาการแกะสลักของหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาวิชาการแกะสลักในระดับอุดมศึกษาให้

เป็นมรดกของชาติต่อไป และข้อมูลที่ได้จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในอดีตเป็นข้อมูลที่ทรงคุณค่า และถ้าหากไม่รวบรวมไว้ข้อมูลจะสูญหายไปไม่ช้าไม่นาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ในด้านปรัชญา แนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน วิชาการแกะสลักในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรและการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์โดยการวิเคราะห์เอกสาร เพื่อศึกษาความเป็นมาตั้งแต่จัดให้มีวิชาการเรียนนอกระบบโรงเรียน ตั้งแต่ พ.ศ.1907 ที่มีหลักฐานปรากฏว่า สมัยที่มีนางนพมาศถวายตัวเป็นสนมของพระร่วง เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุค

ยุคที่ 1 ยุคก่อนหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ระหว่าง พ.ศ.1907 ถึง พ.ศ.2496 เนื่องจากเป็นยุคที่เริ่มปรากฏหลักฐานว่ามีวิชาการเรียนนอกระบบโรงเรียนสมัยสุโขทัยที่นางนพมาศถวายตัวเป็นสนมของพระร่วงจนถึงจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาการเรียนโดยมีวิชาการแกะสลักในระบบโรงเรียนขึ้นในประเทศไทย

ยุคที่ 2 ยุคหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ระหว่าง พ.ศ.2497 ถึง พ.ศ.2525 เนื่องจากเริ่มเปิดสอนหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาโดยจัดวิชาการแกะสลักร่วมกับรายวิชาอื่น เช่น วิชาดอกไม้สดและแกะสลัก หรือวิชาใบตองและแกะสลัก ฯลฯ โดยการวิเคราะห์เอกสารจากคู่มือนักศึกษา หลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนวิชาการแกะสลัก ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่สังกัดสภาสถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล และสถาบันการศึกษาที่สังกัดกรมอาชีวศึกษา

ยุคที่ 3 ยุควิชาการแกะสลักเฟื่องฟู ระหว่าง พ.ศ.2526 ถึง พ.ศ.2539 เนื่อง จากเปิดสอนวิชาการแกะสลักหรือวิชาศิลปการแกะสลักเป็นรายวิชาเต็มในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาโดยศึกษาในด้านปรัชญาแนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา กิจกรรม การเรียน การสอน การวัดและประเมินผล โดยการวิเคราะห์เอกสารจากคู่มือนักศึกษา และหลักสูตร คหกรรมศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักได้แก่ สถาบันการ ศึกษาที่สังกัดสภาสถาบันราชภัฏ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลและกรมอาชีวศึกษา

2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการแกะสลัก อาจารย์ที่ทำการสอน วิชาการแกะสลักของหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ความคิดเห็นหัวหน้าภาควิชา หรือ หัวหน้าแผนกคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการสอนวิชาการแกะสลักและความคิดเห็นของนักอาชีพแกะสลัก และผู้ที่นำวิชาการแกะสลักไปเผยแพร่ในต่างประเทศ เพื่อเป็นแนว ทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักในหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในอนาคต

คำจำกัดความในการวิจัย

พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งปรับเปลี่ยนตามลำดับขั้นอย่างมีแบบแผน

หลักสูตร หมายถึง ประมวลการเรียนการสอนตลอดจนประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้นิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการให้ความรู้ การจัดการ การพัฒนาการครอบครัว และชุมชนที่ต้องนำความรู้หลายสาขามาผสมผสานกัน เช่น วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ เพื่อสร้างเสริมชีวิตครอบครัวให้มีความสมบูรณ์และดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

วิชาการแกะสลัก หมายถึง วิชาการที่ว่าด้วยการแกะสลักจากวัสดุธรรมชาติจำพวกพืช ผักและผลไม้และวัสดุเนื้ออ่อนจำพวกสบู่ ชีผึ้ง ฯลฯ เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน

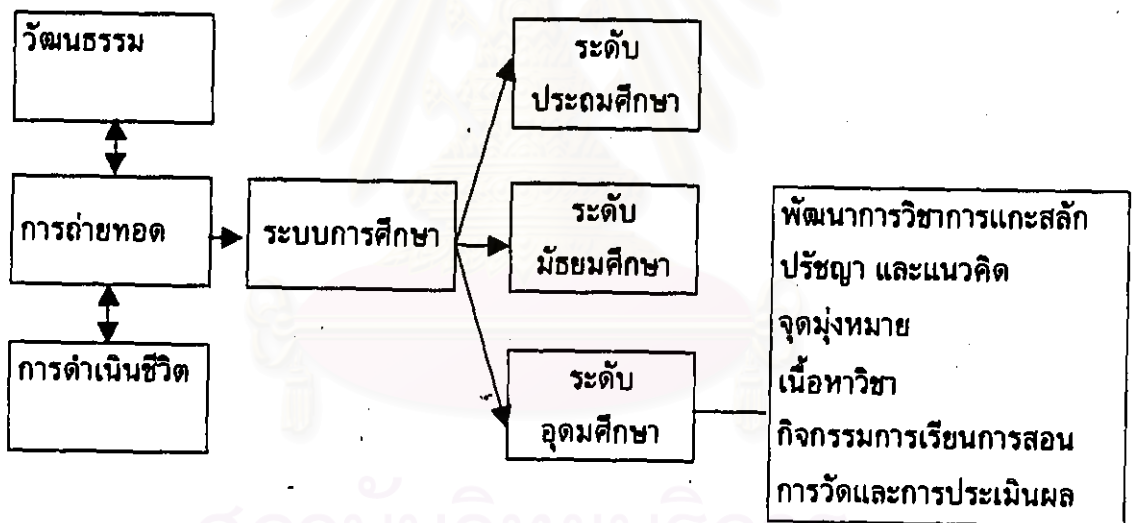
แนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรของเอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร (2524 : 13) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน

1. จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตรว่าจะผลิตบุคคลให้มีลักษณะเช่นไร
2. เนื้อหาวิชา เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะทำการเรียนการสอน
3. กระบวนการ ต้องบ่งแนวในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
4. เอกสารประกอบหลักสูตร เช่น ตำรา แบบเรียน โครงการสอนและอื่น ๆ

5. การประเมินผลเพื่อให้ทราบว่า การดำเนินการของหลักสูตรเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหรือไม่

การแกะสลักเป็นวิชาที่ได้รับการถ่ายทอดกันมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยตามที่มีหลักฐานปรากฏ ซึ่งหลักฐานที่ปรากฏนั้น ได้กล่าวถึงว่า การแกะสลักยังใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยในสมัยโบราณโดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในพระบรมมหาราชวัง ได้นำการแกะสลักมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และสืบทอดกันมาเรื่อยจากภายในพระบรมมหาราชวัง จนมาถึงชาวบ้านยังมีโอกาสได้นำการแกะสลักมาใช้ในชีวิตประจำวัน กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ดำเนินสืบทอดกันมาเรื่อยจนได้นำวิชาการแกะสลักเข้าสู่ระบบการศึกษา ซึ่งมีทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา และในระดับอุดมศึกษาจัดให้เป็นหลักสูตรหนึ่งในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล ตามลำดับ จึงได้เป็นแนวคิดในการทำการวิจัยในการพัฒนาการวิชาการแกะสลักในครั้งนี้

แผนภูมิที่ 1 แนวคิดการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้เรียบเรียงเป็นความเรียง 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย คำจำกัดความในการวิจัย แนวคิดในการวิจัย และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 3 พัฒนาการของวิชาการแกะสลัก ซึ่งได้จากการวิเคราะห์เอกสาร

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดหลักสูตร
และการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักของหลักสูตรคหกรรมศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบความเป็นมาของการเรียนการสอนวิชาการแกะสลักและเป็นแนวทางที่จะช่วยกันอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของไทยในเรื่องของวิชาการแกะสลักให้กับชนรุ่นหลังสืบไป
2. ช่วยเป็นแนวทางในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมวิชาการแกะสลักให้กับชาวต่างชาติทั่วโลก ได้ตระหนักถึงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย
3. เป็นแนวทางสำหรับครู อาจารย์ ผู้บริหารการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาวิชาการแกะสลักให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยนำไปเป็นข้อมูลในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย